

TYREN OG JOMFRUEN

AV KNUT FALDBAKKEN

TYREN OG JOMFRUEN

av Knut Faldbakken

I programmet:

Instruktøren om kveldens forestilling	side	4
Knut Faldbakkens forfatterskap	»	7
Rolleliste	»	9
Intervju med Knut Faldbakken	»	11
Intervju med to homofile	»	14

 Trøndelag teater

Administrasjon:

Kjell Stormoen	teatersjef
Kjell Hagan	økonomisjef
Knut Jensen	produksjonsleder
Tove Dahle	salgssekretær
May Selmer	informasjonssekretær

Styre:

Svend Hokstad (formann)
Elsa Skjerven
Kaare J. Tapper
Ida Yttri
Bodil Skjånes Dugstad
Harald Brenna
Roald Ottesen

Født 23.12.1935 i Oslo. Statens Teaterskole 1957—60. Debuterte på Trøndelag Teater samme år han var ferdig med skolen, og ble i Trondheim 3 år. Han har siden vært ansatt på Oslo Nye og Fjernsynsteatret, hvor han ved siden av å være skuespiller også har hatt større regioppgaver. Han arbeider for tiden som free-lance, og skal etter denne oppsetningen i gang med «Dutchman» av LeRoi Jones for Det Norske Teatret.

Instruktøren om kveldens forestilling:

Knut Faldbakken er en uredd forfatter. Det har han blant annet vist i romanene «Sin mors hus» og «Insektsummer». Han tør å ta opp emner som andre helst lar ligge. Han rører ikke ved tabuene av sensasjonslyst eller for å sjokkere, men skriver med stor varme og menneskelighet. Faldbakken kan lære oss meget om toleranse og forståelse for andre mennesker som tilsynelatende er annerledes enn oss selv. Han skriver spennende og har en stor porsjon humor.

Tyren og Jomfruen er to stjernetegn. Hun er tyren og han jomfruen. Stykket dreier seg om to mennesker som er hva vi kaller outsiders i samfunnet. Freddy, den homofile, er en redd og usikker gutt som har trukket seg tilbake fra livet og universitetet, under dekke av at han sparer tid og energi ved å holde seg på sin lille trange hybel og lese der. Hun er en rotløs ung pike, uten familiebakgrunn og uten utdannelse, som har mange løse og skiftende forhold bak seg. Helt tilfeldig blir hun skremt inn på hybelen hans av en av sine mange mannlige bekjente.

Ufrivillig må de leve sammen på hans hybel. De er svært forskjellige, men gjennom samværet med henne begynner han å åpne seg. Hennes

mangel på ansvarsfølelse blir en utfordring for ham. Hans tidligere usikkerhet og selvpoptatt-
het forsvinner mer og mer, og ved hjelp av en
venn finner han til slutt frem til en menneskelig
og sosial trygghet.

Gjensidig påvirker de hverandre til det positive.
Han blir trygg og tør krype ut av sin lille hybel
— ut til livet — gjennom hennes pågangsmot
og livsstyrke. Hun oppdager at det finnes
varme og ømhet til i denne rå, kalde, egoistiske
verden.

Stykket handler ikke om homofile og deres
vanskeligheter i samfunnet, men om mennes-
ker. Om deg og meg. Om det å finne en fast og
trygg forankring i tilværelsen. Det er å håpe at
vi er blitt kvitt noen av fordommene og
klisjéene vi drar på, og at vi kan møte «anner-
ledes» mennesker med litt åpnere sinn etter å
ha sett Faldbakkens «Tyren og Jomfruen».

Jon Heggedal

TYREN OG J

av Knut Faldb

Inspisient : Pelle Arntzen
Sufflør : Ellis-Beth Sjøbakk
Lys : Morten Reinan
Lyd : Jan E. Indergaard
Rekvisitør : Anne Krigsvoll
Frisører : Randi Bernhardsen /
Jenny Krogstad

Scenemester : Audun Solbu
Lysmester : Bjørn Høyem

Kostymer og dekorasjoner er produsert i teatrets egne verksteder.
Fotografering og lydbåndopptak under forestillingen er ikke tillatt.

Foto fra prøvene: Roar Øhlander

Programredaksjon : May Selmer
Ansvarlig utgiver : Kjell Stormoen

En pause
Premiere 14. april

DMFRUEN

ken

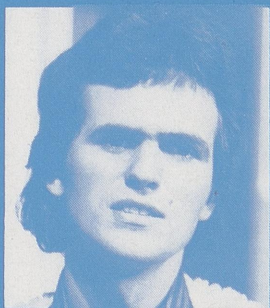

Regi : Jon Heggedal
Scenografi : Ida M. Frederiksen

De som er med:
Lillian : Hege Rohde

Freddy : Bjørn Fougner

Tom : Hallbjørn Rønning

Tyren, 21/4 – 21/5

Kjærlighet: Du føler deg sjenert og klumset i følelsesengasjerte situasjoner, og du greier ikke overdøve den kritiske stemmen i ditt indre. Den dømmer dine ord og gjerninger.

Arbeid: Konsentrer deg om den aktuelle situasjon. Ikke fântaser rundt din rolle i sammenheng. Det viktigste er at noe blir gjort.

Mitt råd: Vær trofast og lojal.

Jomfruen, 24/8 – 23/9

Kjærlighet: De store forandringer i deres kjærlighetsforhold skjer uten at du eller din venn vet av det. I underbevisstheten. Plutselig skinner solen for dere, og hjertene blir fylt av forventning. Dere forstår ikke hvordan det hender.

Arbeid: Vær sikker på hva det egentlig dreier seg om, før du uttaler deg i offentlig sammenheng. Du tar på deg et stort ansvar og kan bli skyteskive for kritikk.

Mitt råd: Knyt gode kontakter.

Knut Faldbakken (1941 —) ble sammen med to andre norske forfattere invitert av Den Nationale Scene til å skrive et skuespill i forbindelse med teatrets 100-årsjubileum. Faldbakkens stykke ble valgt ut, og vi gjengir her et intervju med forfatteren i forbindelse med oppsetningen av «Tyren og jomfruen» i Bergen i 1976.

— **Knut Faldbakken: du ble altså invitert til å skrive dette skuespillet. Men hadde du prøvd deg på drama før?**

Ja. Jeg hadde faktisk skrevet en enakter som jeg fikk meget elskverdig refusert fra Nationaltheatret: en refusjon jeg er glad for i dag. Ideen til «Tyren og jomfruen» hadde jeg gått med i hodet en stund. Jeg hadde bestemt meg til å skrive stykket etter at «Uår II» var ferdig. Da Thomassen (daværende teatersjef på Den Nationale Scene) ringte og ga meg sin generøse invitasjon, tok han så å si min dramatiske debut med tang. Jeg hadde nok ikke tort si ja til dette tilbudet om jeg ikke hadde hatt en fiks idé ferdig. Det føles jo unektelig ganske krevende å skulle debutere som «jubileumsdramatiker». Men denne «flying startén» har gjort at min holdning til teater og til teatersjefer slett ikke er preget av den mismodige bitterhet som jeg vet mange av mine dramatikerkolleger føler. Min forbindelse med teatret har — iallfall så langt — vært den rene idyll.

— **Du har jo før stort sett skrevet prosa. Men du har også dramatisert to av dine romaner for film og du har skrevet et originalmanuskript for film. Har dette filmarbeidet hjulpet deg i overgangen fra prosa til drama?**

Absolutt. Filmarbeidet lærte meg — eller kanskje jeg skulle si tvang meg — til å ta en kjøl og profesjonell holdning til mitt eget stoff. Jeg lærte meg å stryke, vurdere, kaste: mange ting kan sies i prosa, men vanskelig uttrykkes dramatisk. Man må skille mellom det dramatisk brukbare og det dramatisk ubrukelige i et litterært materiale. Og så må man bruke kirurgkniven — på sitt eget kjøtt, så å si. Film er jo også et medium dominert av tekniske og økonomiske forhold. Svært mange ting ligger fullstendig utenfor en forfatters kontroll. På teatret er det lettere å beholde oversikten. Det er kontinuitet i det som skjer. Faren for at tilfeldigheter, dårlig vær, tekniske uhell, manglende bevilgninger skal kunne hindre arbeidet, synes få på et teater.

— **Du har hatt anledning til å følge prøvene på ditt eget stykke. Hvordan har du opplevd det?**

Det har vært meget positivt, meget lærerikt. Jeg var på forhånd blitt advart av forfatterkolleger om den påkjenning det var når instruktør og skuespillere begynte å pirke i teksten. Og at det ville bli kjedelig. Ingen av advarslene slo til. Jeg har opplevd det stikk motsatte. Jeg synes det har vært en god og positiv atmos-

fære omkring prøvene, som om alle de impliserte har trukket i én retning. Det har ikke vært større meningsforskjeller om noe vesentlig. Kommentarene har vært engasjerte, innsiktsfulle, og det å kunne følge den nitide planlegging av hvert minutt i forestillingen, åndedrag til åndedrag så å si, har vært en uhyre interessant opplevelse. Man får også på denne måten virkelig prøvd tekstens slitestyrke. Betoninger, betydningsnyanser — blir utprøvd i hver eneste replikk. Jeg tror at hvis man går gjennom en hel prøvetid og synes teksten ennå holder, da må det være bra. Jeg tror ingen av de andre medvirkende har hatt så stort utbytte av prøvetiden som jeg.

— **Vil du si noe kort om «Tyren og jomfruen»? Hvorfor skrev du, akkurat dette stykket?**

Jeg har aldri premediterte årsaker til hvorfor jeg skriver. Jeg setter meg aldri ned og sier: «Nå skal jeg skrive et stykke om de homofile». Selve ideen til stykket kom omtrent slik: Hvordan ville det være hvis en ung, homofil mann og en ganske alminnelig jente levde sammen? Hvilken komikk, dramatikk ville denne situasjonen innebære — hvordan ville deres problemer belyse hverandre, hennes som undertrykt kvinne, hans som superundertrykt, såkalt «avvikende» mann? Så skapte jeg en slik situasjon for å se hva som skjedde. Og det ene ordet tok det andre.....

Gunnar Staalesen

Knut Faldbakken tegnet av Rune J. Andersen i forbindelse med anmeldelsen av forfatterens roman, «Vår. Aftenlandet.»

Hege Rohde.

Bjørn Fougner.

Bjørn Fougner.

Hallbjørn Rønning.

I januar 1978 var det i dagspressen en del skrivelser omkring homofiles adgang til å få barn ved kunstig inseminasjon. Representanter for forskjellige grupper og syn uttalte seg, og selv om denne problematikken ligger litt på siden av den vi opplever i «Tyren og Jomfruen» synes den relevant å ta med: Vi kan ikke se bort fra at Lillians barn etter all sannsynlighet kommer til å vokse opp hos Freddie, kanskje sammen med hans venn, Tom. Sogneprest Elias Berge har i Dagbladet 12.1.78 uttalt sitt syn, og vi har kontaktet to homofile som lever sammen, hvor den ene har et barn fra tidligere ekteskap, for å høre deres kommentarer til sogneprestens reaksjon.

Elias Berge, sogneprest:

— Den problemstilling som her reises, er fullstendig ukjent for meg. Følgelig har jeg ikke hatt tid til å gjennomtenke spørsmålet. Men min umiddelbare reaksjon er denne: Dette byr meg imot. Jeg kan vanskelig forestille meg et slikt familieforhold som det her trekkes opp til. Jeg tenker også på barnet, og spør meg selv: Hvordan skal det vokse i et samfunn som gjennom generasjoner er bygget opp på de etiske prinsipper som vi lever under i dag? Jeg er redd for at dette barn vil møte de største problemer, ikke minst blant andre barn — på skolen og mellom lekekamerater. Dette bør den enslige kvinne som søker kunstig inseminasjon tenke grundig over — lesbisk, eller ikke.

— «Dette byr meg imot» — sterke ord fra en kirkens mann — man må gå ut fra det er barn i homofile forhold han reagerer på — kunstig inseminasjon — i forbindelse med heteroseksuelle har jo eksistert lenge.

Ja, vi opplever jo den hardeste kritikken fra dette holdet. Jeg synes det avslører at han, som mange andre, **kun** tenker i seksuelle baner. Er Berges barn oppvokst med foreldrenes seksualliv som hverdagskost? Det er ikke det saken dreier seg om, men om å være glad i et annet menneske, uansett kjønn, og at barn vokser opp i en positiv atmosfære.

— Men dere må vel ha opplevd reaksjoner fra andre — flere deler sikkert Berges syn og toleransegrense.

De reaksjoner som har kommet oss for øre av «negativ» karakter går mer i retning av nysgjerrighet. Selvsagt var vi usikre og redde i begynnelsen, men dette har avtatt etterhvert som vi har merket at omgivelsene har godtatt situasjonen som den er, og ser på barnet som det skulle leve i et vanlig familieforhold.

— Hva med barnet selv? Stiller det seg ikke undrende til den utradisjonelle konstellasjonen?

Her tror jeg det er viktig hvordan, skal vi kalle det foresatte, opptre i hverdagen. Trygghet er avhengig av at «foreldrene» blir godtatt, og det blir man idag om man ikke provoserer. Og selvfølgelig at barnet lever i et harmonisk hjemmemiljø.

— **Men lekekameraters nysgjerrighet kan man vel ikke forhindre?**

Jeg vet at det er blitt spurt om hvorfor det har to mammaer, og svaret var kontant: «Jeg har ikke to, jeg har én mamma, så er det Bitte — og pappa! Det var så lite da Britt kom inn i bildet at det er en selvfølge at hun alltid er der.

— **Faren har altså kontakt med barnet?**

Vanlig besøksrett. Vi har imidlertid ingen kontakt utover henting og bringing.

— **Berge nevner begrepet «etiske prinsipper». Hvordan tolker dere dette?**

For oss vil dette si å kunne vite man er ærlig mot seg selv. Og for barnet innebærer det igjen en harmoni det tidligere ikke har opplevd.

— **Du tenker på den tiden Unni var gift? Var det vanskeligheter den gang?**

Ja. Ekteskapet ble etterhvert et mareritt for meg, og dette gikk selvsagt utover barnet. Det ble diagnostisert deprimert ved ettårs-alderen, og måtte bruke sovemedisin. Da Britt kom inn i bildet og jeg brøt ut av det heteroseksuelle forholdet, bedret det seg stadig, og er idag en glad og sunn unge på 5 år.

— **Det er jo ennå ganske lite og har år av vanskeligheter foran seg?**

Det er vi fullstendig klar over. Derfor arbeider vi med oss selv for å bygge oss opp til den dagen det er voksent nok til å forstå — ordentlig forstå, hva merkelappen som blir satt på oss **egentlig** innebærer. Det er også et håp om at tiden skal komme oss til hjelp, at innstillingen fra samfunnets side skal endres. Om så ikke skjer, håper vi i mellomtiden på at vi gir barnet en så positiv oppvekst som mulig, så kjærlige omgivelser at «sannheten» aldri vil bli noe sjokk — uansett hvor den kommer fra.

— **Har dere kontakt med andre i samme situasjon?**

Ja, og de har hatt de samme positive erfaringene — og her dreier det seg om forholdsvis voksne barn (16 år). Ungene ble merkbart gladere da moren ble mer harmonisk ved å leve i et forhold som for henne var mer naturlig.

— **Har du lyst på barn selv, Britt?**

Jeg kunne ofte ha det, — med en god venn jeg satte pris på. Spesielt for at den «vi» allerede har skulle få søsken. Men kunstig inseminasjon er det vel utopisk å tenke seg i Norge — foreløpig. Og en annen måte å få det på er for meg utenkelig.

«Tyren og Jomfruen» er vårens siste
oppsetning på Teaterloftet.
Trøndelag Teater takker sitt lofts-
publikum for denne sesongen, og
ønsker vel møtt til høsten.

